

Izhaja vsak
petek.

Uredništvo in
upravnštvo v
Kopitarjevih ulicah
št. 2.

Naročnina znaša:
celoletna . . . K 3.—
pololetna . . . „ 1.50
četrletna . . . „ 0.75
Posam. št. „ 0.10

Štev. 1. V LJUBLJANI, dne 7. decembra 1906. Leto II.

Zarja novega dne.

Znamenito naključje! Drugi letnik svojega lista pričenjamo z današnjo številko. Olepšali smo ga in zvečali. Avstrijsko delavstvo pa tudi pričanja novo dobo svojemu življenju, ker je dne 1. decembra sprejel državni zbor splošno in enako volivno pravico. »Naša Moč« je zrastle; naša delavska moč tudi stopa na dan. S svojim listom se ne bomo pečali v uvodniku; potreben nam je kot oko glavi. Kjer še ne čutijo te potrebe, dokazujejo le, da so še slepi. Danes hočemo le opozoriti na našo delavsko moč z ozirom na volivno preosnovo.

1. Delavci postanmo po splošni in enaki volivni pravici političsko enakovredni in enakopravni z drugimi stanov. To je velikansk napredek. Dozdaj so nas poznali samo kot sužnje, ki naj molče trpe. Če smo zinili katero tudi o politiki, brž so bili po nas, češ, da hujskamo, da hočemo vse prevreči, da smo nevarni. In skromne resolucije, ki smo jih sklepali na shodih, so preganjali žandarji in policija. Zdaj bo drugače. Postava nam daje pravico sodelovati

enakopravno z drugimi stanovi v državni politiki. Priložnost nam je dana sodelovati pri postavah v državnem zboru, ne samo pri resolucijah po shodih.

2. Naša dolžnost je izrabiti dane pravice. Delavec, ki se doslej ni brigal za politiko, je bil nemaren zaspanec; kdor se pa odslej ne bo menil zanjo, je izdajavec svojega stanu in škodljiv lenuh. Takih ne sme biti med nami. Politiška zavednost mora predramiti vse slovenske delavce. Vsak mora čutiti, kaj odslej v politiki pomenja in ta zavest mora dobiti vpliva pri volitvah v državni zbor. Kar vas je zavednih delavcev in delavskih prijateljev, zborujte, učite, dramite, budite, dokler ne dosežete svojega cilja. Že zdaj se je gospoda najbolj bala delavcev, ker so ti najbolj organizovani. Pokažimo jim, da se nas boje po pravici.

3. Še bolj kot doslej bodo kapitalisti poizkušali mešati naše delavske vrste. Poglavitna njihova skrb je bila vedno, odstraniti pozornost delavcev od sebe. To so izvrševali na silno priprost način, — s farško gonjo. Kadar koli se je šlo za kako važno delavsko reč, ki bi jo kapitalisti radi preprečili, pa so zagnali hrup po listih proti papežu, škofom in duhovnikom. In žalibog, velik del delavstva jim je šel vedno na lim. Kakšno neumnost so napravili na primer socialni demokratje ob katoliškem shodu, ko so z liberalci skupaj napravili shod proti njemu! Na katoliškem shodu se je poudarjalo demokratiško načelo, so se razpravljale in sprejele delavske zahteve; delavstvo je imelo častno mesto pri njem. In tu gredo delavci, pa se z zagrizenimi sovražniki vsake ljudske misli zvežejo, ter kriče proti takemu shodu. Taka neumnost se kruto maščuje, koristi edino le kapitalizmu.

4. Politiška organizacija delavstva mora oživeti na vseh straneh. Delavci morajo svoje zahteve tako glasno poudarjati, da jih nihče ne bo mogel preslišati. Ni ga kraja, kjer bi ne bilo delavcev. Zato ga pa tudi nesme biti kandidata, ki bi se upal nastopiti z delavstvu sovražnim programom. Če bomo delali, ga tudi ne bo!

Socialno demokratski sodrugi so še preveč zaostali, da bi razumeli delavski položaj, zlasti pri nas Slovencih. Tu je dolžnost delavca svojo političsko moč pri volitvah porabiti ne samo za svoj stan, marveč tudi za svoj narod, ki se mu gode neznosne krivice na Koroškem, v Trstu, Istri in Štajerskem, pa tudi za to, da se prekucne v grob najbolj ničvredna stranka, kar jih je kedaj nosila zemlja, stranka slovenskih liberalcev.

Z lastnimi močmi.

Vabilo na naročbo.

Naš list prične s svojim drugim letnikom. Kakšen je bil preteklo leto, naj sodijo bravci. Potreben je, to se splošno priznava. Delavski dopisi dokazujejo, v kakšnih slabih razmerah živi, dela, trpi in umira. Smer listu ostane neizpremenjena.

Dasi se je povečala oblika, se mu cena ni povišala. Somišljeniki! Delavci! Načelo in geslo delavcev bodi: Prej ne damo miru, dokler ni listov naročnik vsak delavec, vsaka delavka. Tako se tudi izvede sklep II. vsesloveskega delavskega shoda Medvodami.

List smo poslali letos na ogled tudi takim, o katerih upamo, da se zanimajo za socialno vprašanje. Kdor se ne misli naročiti, naj napiše na ovitek: »Nazaj.« Za naročnike pa bomo vse smatrali, ki nam ne vrnejo lista.

Naročnina za list se pošlje po poštni nakaznici. Ljubljanski naročniki, ki ne sprejemajo lista po svojih društvi, lahko plačajo naročni-

Naša moč.

— — — Sobratje, zbudite se k novemu, krepkemu življenju! Pomnite, da ste vi tisti, ki rahljate pernice bogatinom, pomnite, da jim vi polnite šampanke, da vaši žulji obkladajo bogate mize, ob katerih se prenasichajo bogataši! Ne zabite, da so oni takisto prišli na svet, kakor vi! Zakričimo enkrat z glasom razdivjanih volov v ušesa vsem tlačiteljem: Dovolj! In zarjove naj ta glas po pravici, da se bo razlegal, kakor glas leva po pustinji, da bodo bogataši vztrepotali in koprnili strahu, da jim izbrisemo mreno z oči ter bodo čitali, čeprav s krvavimi črkami zapisano: Brez nas — ni vas! Tako ne more več naprej! Če bomo vsak sam zase, bomo kaplja na veji: veter dihne, kaplja zadrgeta, omahne in pade v travo ter se izgubi brez sledu. Toda če se vse kaplje zlijejo v ogromen val, ki bo nosil na svojem hrbtu pene naše pri-tajane jeze, tedaj bomo delavci krepke čete, ki bodo imele svoje generale, ki prično boj proti tlačiteljem in krivicam. Za krivico, storjeno enemu, naj se dvigne in zašumi celo morje delavstva, in ohole ladje bodo trepetale, da ne utrnejo na naših valovih — — —

Peter Rožman se je sklonil na bolniški postelji. Počasi je čital časnik »Naša Moč«. V njegovih prsih je udarjalo, kakor bi butali valovi ob valobran, kri mu je plula v lice, oko je gorelo, težka roka je stiskala časnik, mišice so se mu napenjale, silna moč ga je dvigala — — —

Peter je stal kakor kip na odru z dvignjeno pestjo. Vsaka mišica na licu, njegove iskrece, široko odprte oči, blede lice, vse je pričalo, da izpregovori duša in srce, da ne bodo prazne besede, da ne bo igra, naučena in umetna — ampak da bo, kar bo govoril, vse njegova pristna kri.

»Naša Moč!«

To je njegov prvi vzklik.

Kakor bi vrgel med množico bombo, tako je vplival ta izvorni začetek njegovega govora. Zabučalo in zahrumelo je med ljudstvom, da so zvoki segali do neba. Tisoč pesti se je dvignilo, tisoč glav je ponavljalo: »Naša moč! Naša moč!« Ljudstvo se je zazibalo v nervoznem nemiru, kakor bi hotelo to črno morje delavskega ljudstva poroditi iz sebe močno tajno silo in jo dvigniti visoko do neba ter tam posaditi na

prestol oblakov, da jo ogleda vesoljni svet in da zatrepeta pred njo ter se ji klone Hrup se je polegel. Zavladala je zopet tišina.

Peter je nadaljeval:

»Bratje moji in moje sestre! Nikdar še ni bilo moje srce tako veselo, kakor je danes, in ni nikdar ni bilo vaše toliko vredno, kakor je danes. Toliko vredno? Kaj pravim! Ne, ni res! Vedno je bilo toliko vredno, pa tega ni vedelo. Ali danes je tisti veliki dan, da se nam je šele prvič v življenju zjasnilo, danes nam je prvič posijalo solnce spoznanja . . . Danes si odpiramo oči in si jih manemo kot zaspani, ker skoro ni mogoče verjeti, da je tako silna »naša moč«.

V ljudstvu je vnovič zavrelo in donebesni kriki so štresali vzduh.

»Dragi moji, vprašam vas, ali je potreba tega krika? Ne, ne bilo bi ga treba, ko bi hoteli tisti, ki so zato poklicani. Ali sedaj ga je treba in naj se razlega, kakor grom in kakor tresk — treba ga je, da ga slišajo oni, ki so bili gluhi za tiho ječanje tlačene bede. In sedaj nam poreko na ta krik: »Krivice hočejo, predprave iščejo!«

no v našem upravnistvu (pisarna »Katoliške tiskarne«).

Upamo, da nam ostanejo zvesti i nadalje naši sotrudniki.

Uredništvo in upravnistvo »Naše Moči«.

Slovenska krščanska socialna zveza za Štajersko se je v četrtek, dne 29. novembra, osnovala. V odbor so izvoljeni: Gomilšek, dr. Hohnjec, dr. Jančič, dr. Jerovšek, dr. Korošec, dr. Kovačič, Kranjc Jožef, Leskovar, Markošek, Spindler, Stuhec, Vračko; namestniki: Čede, Gorišek, dr. Medved, Žolgar. — Predsednik je dr. Korošec; podpredsednik dr. Hohnjec; tajnik Leskovar. V zanimivi razpravi, ki se je udeležil tudi dr. Krek, se je določilo zvezino delovanje.

Poziv delavstvu. Ko pregledujemo naše vrste, ki so se zbrale v tem kratkem času od naše ustanovitve, da si krepe telo, bistrijo duha in zabavajo v naši telovadnici, opazimo, da pripadajo telovadci po večini delavskemu stanu. In to nas veseli, to nam daje tudi zagotovilo, da se bode naša plemenita stvar po zanesljivosti in vztrajnosti našega delavstva lepo razvijala in ohranila. Vendar pa vemo, da vas je še mnogo, ki vam ta ali oni predsodek ovira pot, prestopiti prag naše telovadnice. In zato besedo vam! Otrsite se predsodkov in pridružite se onim, ki so z nami. Vsi smo eno; ni ga višjega med nami, in vsakdo, ki ima resno voljo in blago srce, nam je dobrodošel. Pridite, da ojačimo skupne naše moči, pridite, da se razvedrite med nami po trudapolnem delu, pridite, da smo veseli skupah in spoznali bode, da smo si bratje, da smo demokratje v besedi in dejanju. Naj vas ne ovira ta ali ona morebitna malenkost. Malenkosti pri velikem, resnem delu so samo nepotrebne zavire. Proč ž njimi! Treba je samo eno: Dobre volje in veselega srca!

Na zdar!

Telovadni odsek »Slov. kršč. soc. zveze«.

Otvoritev prostorov »Katoliškega slovenskega izobraževalnega društva« v Trstu se je izvršila slovesno dne 18. novembra. Društveni prostori se nahajajo v ulici S. Francesco št. 15, prvo nadstropje. Dvorana je 11 in pol metra dolga in štiri in pol metra široka in nalašč za društvo nanovo moderno preslikana. V dvorani je tudi oder za predstave. Pri otvoritvi so bili prostori z narodom natlačeni.

Med brati in sestrami.

Za tobačno delavstvo.

Odgovor na spomenico ljubljanskega tobačnega delavstva. V četrtek, dne 29. novembra, je bila deputacija tobačnega delavstva pri ravnatelju, ki je odgovarjal na posamezne točke spomenice z dne 19. junija t. l.: Starostna oskrba se je sedaj z a č a s n o izpremenila in izboljšala. Glede na plače pa je upati, da se tudi izboljšajo. Železniških znižanih vozniških listkov vodstvo ne more dovoliti, istotako ne dohane premoga v tovarni. Starejši delavci, ki ne pridejo nikdar v akord, se razdele v dve kategoriji. Dela se nato, da dobe prejemalke s petim letom tedensko plačo. Glede na proste volitve lekarne se bode potrebno uredilo. Upati je,

Ne, mi sovražimo krivico, mi nečemo prepraviti, mi hočemo samo dvoje: človeških pravic prvič, in drugič hočemo poštenega kruha.

Krik našega shoda naj samo zavpije na uho vsem onim, kiso poklicani, ker smo ljudje — in sicer pošteni ljudje, ki zahtevajo v najbolj umazani obleki vendarle človeškega spoštovanja. Mi nismo kužki, da bi nas suvali z noge, da bi nam metali drobtinice z bogatih miz. Mi jih odklanjamo — mi hočemo tak kos kruha, kakor ga zaslužimo in kakor ga potrebujemo, da moremo vztrajati pri težkem delu. In če ga nam nečete dati, odreka ga tudi vam danes slovesno — naša moč!

Drugi dan opoldne je zapela piščalka nad tovarno. Stroji so zasičali, turbine so gromko stresale pod. Delavcem je bil ta hrup najslajša godba. Roke so prijele za delo z vnemo in veseljem; nobeno lice ni bilo žalostno, vsako oko je gorelo veselja; srca so utripala hitreje in zdelo se jim je, da nad njimi plove pezal velikega angelja, ki prepeva himno miru in pravice.

(Odlomki iz Fr. Ks. Finžgarjevega romana: »Iz modernega sveta«.)

da se bode tudi nočnim čuvajem stanje izboljšalo. — Deputacija je prosila tudi, da se glede penzije odpravi peta kategorija. — Dne 4. t. m. pa je bila deputacija delavcev zopet v pisarni, in sicer pri generalnemu ravnatelju Kempfu, ki je nadzoroval ljubljansko tovarno. Deputacija mu je razložila drage življenjske razmere v Ljubljani in je prosila za izboljšanje plače, in sicer 20 odstotkov. Odgovoril je, da se bode po možnosti izboljšalo. Delavstvo je dejalo, naj se izboljšanje izvrši naenkrat, da ne bode vednih beračij. — O starostni preskrbi je povedal, da se je provizorično izboljšalo le začasno, pa da se stalno gotovo še izboljša. Uredila se bode ta zadeva na podlagi zaslužka. Da naj se odpravi običajno klicanje (Vorlesung) dejal je, da se bode potrebno ukrenilo in dogovorilo. — Deputacija je naglašala, naj se opusti predpazniško delo za prejemalke. Drugi gredo domov, prejemalke pa morajo biti v tovarni. S tem bi erar ne imel nobene škode, ker se vse naredi prejšnji dan. Prosilo se je tudi, da se prejemalke nikakor ne smejo prezreti pri izboljšanju. Trditve, da so se prejemalke izključile od nameravanega izboljšanja, niso resnične. Obljubilo se je delavstvu tudi, da dobi večji in boljši prostor za preoblačenje (kosarno), to seveda za splošne delavce. Dobili bodo menda tudi predpasnike. Glede lekarn je izjavil gospod generalni ravnatelj, kakor preje višji tvornični ravnatelj. Premog pa je odklonjen. — Tako je storilo potrebne korake za izboljšanje. V koliko se bode ugodilo, sicer ne vemo, vemo pa, da delavstvo preje ne bode nehalo bezati, dokler se ne izvrše upravičene delavske zahteve.

Za vpokojeno tobačno delavstvo. Poročali smo, da je vložilo »Podporno društvo c. kr. ljubljanske tobačne tvornice« prošnjo na glavno ravnateljstvo, naj bi se izboljšale pokojnine tudi onemu delavstvu, ki je že vpokojeno. Kakor smo poročali, se izboljšajo pokojnine onim tobačnim delavcem in delavkam, ki stopijo v pokoj po 1. januarju leta 1907, ne ozira se pa dotični odlok na že vpokojeno delavstvo. Prošnjo »Podpornega društva« je izročil državni in deželni poslanec dr. Ignacij Žitnik glavnemu ravnateljstvu in jo toplo priporočal. Reklo se mu je, da nastopi c. kr. glavno ravnateljstvo pri finančnem ministrstvu za izboljšanje pokojnin. Vseh vpokojenih delavcev in delavk c. kr. tobačnih tvornic je 6000. Njihova usoda je zdaj v rokah finančnega ministrstva. Priporočamo, naj se obrne tobačno delavstvo s prošnjo za svoje že vpokojene tovariše in tovarišice še na finančno ministrstvo. Poslancu dr. Žitniku pa hvala, ker se je tako toplo zavzel za koristi tobačnega delavstva.

Generalni ravnatelj c. kr. tobačne režeje gospod Kempl je nadzoroval te dni ljubljansko tobačno tvornico. Predstavil se mu je odbor »Podpornega društva« in pa rokodelcev. Samo gorečih častilcev »Pattermannove zveze« nismo nič videli. Posebno se je izkazal, kakšen prijatelj delavstva je neki Jožef Rejavec. Neki delavec ga je vprašal: »No, Rejavec, boš-li šel z nami prosit?« Odgovoril mu je: »Ne, s splošno deputacijo ne grem. Svojo stranko bom zastopal, grem s profesoristom.« In nazadnje ju ni bilo nikjer videti. Morda se je skrtil s svojimi častilci »Pattermannove zveze« za pečjo. V tovarni tako ni za drugo, kot da zabavlja, zakotno čez pošteno delavstvo in se hvali: »Naša zveza je ta prava.« In baha se, da naredi njegova zveza, kar hočejo delavci. Ta junak tudi pravi: »Kaj bodo drugi! Jaz sem že govoril s finančnim ministrom in sem mu tudi krepko odgovarjal.« No, mi mu veselega srca pustimo to veselje. Vsaj vemo, da je on pravi junak doma za pečjo. Delavcem pa svetujemo, naj nikar ne poslušajo takih prerokov.

Skrajšanje delavne dobe v tobačnih tovarnah. To so vpili socialni demokratje svoj čas, da so oni dosegli, da se je delavni čas skrajšal na osem in tri četrt ure. Zadnji torek je pa generalni ravnatelj naravnost rekel, da je to popolnoma samolastno brez kakega nagiba od koderkoli napravila direkcija sama. Nikar naj torej ne lažejo, ker laž ima tudi pri rdečih bratih kratke noge.

Zakaj umirajo zgodaj delavske žene? Kolikokrat se čuje ta in ta je postal udovec. Žena je hodila v tvornico. Onemu, ki opazuje delavsko življenje, se to ne zdi prav nič čudno. Že priznamo, da se nam sorazmerno z drugimi delavkami glede na plače nekoliko boljše godi. A tudi pri nas nikakor ne zaslužimo v sedanjih draginjah toliko, da bi izhajale lagodno s svojim zaslužkom. To velja splošno. Pogostne bolezni naših tovarišic nam dokazujejo, da nekaj ni v redu. Nezadostna naša hrana nam slabi telo, ki ni močno dovolj, da odbije napade bolezni. In

pa še te vedne birokratske sitnosti? O tem bi lahko veliko povedale naše tovarišice, ki so tako srečne, da morajo prihajati k takozvanim »forlezungam«. Ste že pisali o njih, kako skrajno neumne da so, ko vendar vsak delovodja, oziroma paznik dobro vé, če manjka delavka ali pa delavec, ki služi v »taglonu«. Priproste delavke dobro razumemo oslarijo teh »forlezung«, ki so preostanek onih časov, ko si se izpremenil na coprnično povelje v ono žival, katero je coprnica mislila. Pa jih le ne odpravijo naši strici, ki so pravi Kitajci, dasi ne nosijo kitajskih kit. Je pač res križ s škrici, da zahtevajo tako mogočno in vztrajno, malenkosti morajo ostati, te »forlesunge«. Kako zadovoljne so pač delavke, ki niso v »taglonu«, da jim ni treba poslušati psovka, s katerimi obdaja mandarin bravec in pa nadmandarin »fabriksrajtar« delavke, ki zamude eno sekundo te slavne »forlezunge«. »Fabriksrajtar« sicer na škodo erarju in delavkam, kakor je to delal rad, ko še ni bil višji škric, tudi več ne spodi iz tvornice delavke samo zato, ker ga, ko ga sreča pozdravi. Pobiljšal se je mož, pobiljšal. Pa vseh svojih navad in razvad svoje mlade dobe le ni še pozabil. In med te spada tudi ta, da vstane zjutraj z levo nogo. Da mu bolj tekne zajutrek in da si razširi nekoliko pljuča, pa pazi liki orel na golobico, na delavko, ki zamudi pol sekunde. In kakor ta ptica roparica hrešči nad njo in če je prav močno stopi! na levo nogo, še leti za revico na oddelek, kjer psuje in zmerja tako, kakor smo navajene, kadar gremo mimo kakšne beznice. Našemu orlu bi svetovale prav ponižno in pohlevno, naj že enkrat odreže svojo kitajsko kito. Mu prav nič ne pristoja. Smešen je, kadar se peha in kriči, da mu curlja pot po obrazu. Pamet in previdnost. Ni zdravo, če se človek razburja za vsako malenkost. In prah na našem tvorničkem dvorišču ni vedno zdrav. Bi se znalo zgoditi kako jutro, da vstanejo vse delavke z levo nogo in to bi ne bilo baš prijetno. Osobito še ne, ako bi padla ploha na kako mater, kar se je že tudi zgodilo, ker je revica za sekundo prepozno prišla na »forlezungo«. Me delavke prav odločno zahtevamo, da s »forlezungo« proč! Če jo pa že hočete, imejte jo, pa pričnite ž njo, ko se zapro glavne tvornične vrata. Enaka mera za vse! In ne razburjajte se za sekundo. Tudi birokracija se mora navaditi, da so ljudje. Me delavke dobro vemo, da ne bo dolgo, ko tudi me dosežemo splošno volivno pravico. Vemo pa tudi, da že zdaj naš glas, naša zahteva, naša volja in naša skupna moč kaj pomeni in tudi izda. Ne tirajte stvari, ki so v zvezi s tem, včasih razburijo tako živce, da dobe kitajski mandaringi (uradniki) nož s prijazno opombo, naj si razparajo trebuh, pri nas v človekoljubni Evropi pa tudi ne ravno redkokrat take prijetne stvari zelo vplivajo, da postane proti volji dotičnika modra pola vodilna za njegovo nadaljnje nemandarinsko dobo. In delavke, osobito omožene, smo reve. Pa kaj razumejo naši dobri uradniki pa pazniki naše križe in težave. Prav nič jih ne. Zato jih opišemo. Kaj neda, ob 7. in še prej moraš biti v tvornici. Prej se moraš obleči, čedno počesati lase, pripravi zajutrek za rodbino ali pa če si samica, zase, obleci otroke, postelji in pospravi sobo. Če pa kaj opustiš, si pa mrha, zanikrnica. Mož ti renči in prodaja svoje sitnosti, tovarišice te pa opravljajo, kako si, zanikrna. Če hočeš vse to opraviti, potrebuješ 2 uri. Rade skočimo delavke tudi v cerkev. Toraj pol ure več. Vstani toraj ob pol 5. uri, po zimi si prosta 1 uro, poleti pol ure več. Zdaj jo pa vozi liki razljučen puran, ako mu kažeš rdečo ruto, domov in pogrej že prejšnji večer, ali pa zjutraj pripravljeno kosilo, ga pripravi in hitro še postreži otrokom. Potem pa nazaj v tvornico, kjer moraš biti ob eni. To vse opravi v eni uri. Saj te mora biti predčasno konec. In zvečer pa pripravi večerjo, večerjaj, pospravi in pomij posodo, osnaži kuhinjo in ognjišče, zakuri peč, očisti in pripravi svetilko, pripravi postelje, daj otroke spat. Vse to opravi do 10. ure zvečer, ker 7 ur moraš spati! Tako je življenje naših omoženih tovarišic. Pa tudi me samice imamo dela dovolj izven službe. In zato prav res ne zaslužimo, da na nas hrulijo negalantno škrici in neškrici, ako zamudimo sekundo naše »forlezunge«.

Vevče. Strah naših frakarjev. Zadnje »Moči« so se naši frakarji hudo prestrašili. A mojega se ne bodo. Pohvaliti hočem nekoliko one gospode, ki so se trudili, da so popravili nekoliko cexsto od tvornice do Zaloga. Bila je pa že res taka, da bi človek lahko v blatu obtičal in se v prahu zadušil. Stavim, da take ceste ni na Kranjskem in ni je bilo take niti v Koreji ob rusko-japonski vojski. Pa so

se le končno usmilili, samo ne vemo, ali uboge živine ali voznikov. Sodimo, da se jim je smilila živina, ker vozniki so morali porivati naprej celo prazne, kaj šele naložene vozove! Zdaj jo pa popravlja kar pet do sedem mož. Naši frakarski lahkoživci naj pa gledajo tudi v bodoče na cesto. — »Naše Moči« ne smemo čitati v tvornici tudi ob prostem času ne. Gospodje v pisarni se namreč jeze na list. Mi delavci pa sodimo, da še nimo afričanski sužnji. Ob prostem času sme menda tudi delavec vzeti v roke oni časopis, ki ga hoče sam. Saj tudi gospodje v pisarni čitajo, in to še celo ob prostem času. Delavce pa pozivljamo, naj kolikor mogoče agitirajo za »Našo Moč«. Gospodje v pisarni se jeze nad dopisnikom. Pa naj ohranijo le hladno kri. Niso še objavljeni vsi njihovi pregreški. Zakaj ste gospodje v pisarni tako trdi, ako prosijo kak delavec, da mu izboljšajte plačo. Še najrajši bi mu vzeli to, kar ima. Vedno pravite, da ima tvornica izgubo. Ali mislite, da vam verjamemo. Seveda na tvorniške troške rediti štiri ali pa pet prešičev, to znate. Za dopisnikom pa le poizvedujte, kolikor hočete. Nameravam naprositi uredništvo »Naše Moči«, da priobči mojo sliko.

Trbovlje. Desetletnico svojega obstanka je obhajalo v nedeljo, dne 2. grudnia, »Katoliško delavsko društvo v Trbovljah«. Ustanovljeno leta 1896 je imelo doslej 198 rednih in 18 podporinilnih članov. Precej jih je ostalo društvu zvestih od početka do sedaj; na te je društvo posebno ponosno. Drugi so pomrli, nekaj jih je sapa odnesla v socianodemokratskita borbo, kjer pa uskoki niso imeli sreče. Tudi se je iz tega društva izcimilo »Pazniško in delavsko podporno društvo na Vodah« (leta 1904). Denarnega prometa je bilo v tem času 6443 K 43 h. Podpore bolnim, onemoglim, vdovam itd. se je razdelilo 1379 K 64 h. Ves čas je bil predsednik društva duhovni svetnik P. Erjavac; največ zaslug za društvo ima rajni Matej Meznarič, ki bo ostal društvu v vednem spominu. V teku obstanka je društvo priredilo veliko slavnostij, veselic, gledaliških predstav, predavanj, odborovih sej i. dr. Nabavilo si je tudi gledališki oder, dozda edini v Trbovljah, ter malo knjižnico. Zdaj se vršijo društveni sestanki, poučni in zabavni, vsak mesec zadnji nedeljo. Mnogo odličnih govornikov, domačih in tujih, je bilo slišati pri društvenih prireditvah. — Za dobro uspelo desetletnico gre hvala najprej dr. Kreku, ki je imel dopoldne cerkveni govor, popoldne pa slavnostni govor o krščanstvu in delu. Poslušati so ga prišli iz radovednosti tudi socialni demokrati ter nehoti morali pritrjevati njegovim izvajanjem. G. Ličar nam je s svojim pevskim zborom zapel ličnih pesmi, Frančiška Vodlanova je prednašala lepo »Premogarjevo pesem«, silno pa je vlekla in zanimala tudi stara, a vedno pretresljiva žaloigra »Mlinar in njegova hči«. Režiser Ivan Zupan, paznik, je zbral najboljše moči v dolini, da so bile kos dolgi in precej težki igri. Vsi prostori pri Žagarju (Pustu) so bili polni. Hvala vsem, ki so kakorsibodi pomagali pri slavnosti! Društvu pa: najboljši uspeh i v bodoče!

Idrija. (Prvi abstinenc se prerodil.) Pred tremi leti, ko je prišel Kristan v Idrijo, ni poskušal nobene alkoholične pijače (po izrazu njegovih sodrugov). Sedaj mu pa že ni dovolj, ko so gostilne in kavarne do desete ure zvečer odprte, zato je predlagal pri zadnji občinski seji, da naj se prenaredi policijska ura za gostilne do dvanajste ure in za kavarne do druge ure po polnoči, kar se je tudi sprejelo. — (Občinski odbor si noče pridržati pravice.) Do sedaj je vedno sprejemal občinski odbor občinske uslužbenke v službo, sedaj je pa Kristan predlagal, da naj se pooblasti policijski odsek, da izvoli drugega mestnega redarja, seveda zato, ker je sedaj sam v odseku, drugače si menda ne upa spraviti v to službo onega, katerega namerava predlagati. — (Prostora za zidanje ni več.) Lansko leto pri občinski proračunski seji se je sprejela prepotrebna točka za napravo dveh javnih stranišč. Ko je letos nekdo izmed odbornikov vprašal župana kako je s stranišči, se je izgovoril, da so že v več krajih poslali po načrt, a ne morejo dobiti primerne. Letos pri proračunski seji se je zopet sprejelo, pa že le za eno stranišče, dva bi menda preveč stala in pri zadnji občinski seji, ko je zopet nekdo izmed odbornikov vprašal župana, kako je s straniščem, se je izgovoril, da ne morejo dobiti prostora. Delavci so pa tako nespametni, da zahtevajo od občine, naj zida delavske hiše, ko že za eno stranišče ni več prostora. (Menda le denarja.) — (Notarja in Kristana skrbi, kje bosta pokopana.) C. kr. notar je omenjal pri občinski seji, da je že skoraj ves prostor v

Idriji eraričen, tako pot na rake, mostiček za žgalnico in še celo prostor na pokopališču, ter erar na ta način prepove rabljenje teh poti, kadar hoče, ali pa ako morda kdo prestopi k drugi veri, da erar prepove njega na to pokopališče pokopati, kar mu je tudi Kristan potrdil. — (Promet kršč. gospodarskega društva v Idriji v mesecu novembru.) Sprejemki: Vplačani deleži 50 K, pristopnine 4 K. Za prodano blago 8.21 K 20 v., skupaj 8.575 K 20 v. Izdatki: Za blago 7.130 K 22 v., voznina 469 K 91 v., vžitina 208 K 56 v., inventar, premični 1 K 42 v., v »Ljudsko hranilnico« vloženo 500 K, upravni stroški 187 K 72 v., razno 1 K, skupaj 8.498 K 83 v. — Promet: 17.074 K 03 v.

Krvoses kapitalizem.

Nesreča na državnem kolodvoru v Gorici. Pred tedno popoldne se je pripeljal v Gorico iz Trsta s tovornim vlakom pomožni sprevodnik Jožef Fuhrmann, rodom Štajerc, a stanujoč v Trstu. Ko se je vlak ustavil, je Fuhrmann stopil iz svojega mesta, ki ga je imel na zadnjem vozu, na tla. Ustavil se je zadaj tik za vlakom z levo nogo na tiru. Naenkrat stroj sune celi vlak nazaj in kolesje je Fuhrmannu strlo levo nogo. Nesrečneža so prenesli v bolnišnico usmiljenih bratov, kjer mu bo najbrže treba odrezati nogo. Fuhrmann je star 28 let.

Zagorje ob Savi. Strašna nesreča se je zgodila v sredo, 21. novembra, pri rudniku. Žena zavirača Kovača je šla zjutraj h g. Groharju po prednjem za živež. Ko pride strojevodja Bregar, pri katerem je bil mož za zavirača, ob 8. uri s strojem od Save, šla je nesrečna žena z detetom v naročju povedat, da je predjem dobila. V tem trenutku pa zapazi žena, da prihaja drugo dete za njo, ki se je je hotelo vedno držati za krilo. Ob enem pa je drvil vlak premoga po tiru, kjerje bilo njeno dete. Gre, da bi ga rešila, a ko pride žena na tir otroku na pomoč, pahnejo vozovi ženo in spravijo vse tri podse. Žena in dete v naročju sta bila v malo trenotkih mrtva. Drugemu otroku pa je vlak zdrobil noge in so ga poslali v bolnišnico, mrtva pa v mrtvašnico. Žalostno je to, da je mož vedno pridno delal, a je moral beračiti za živež. Pravijo, da je prošil za poplačano plačo in so mu jo obljubili, a ne dali. Pretresljiv je bil v petek pogreb in nagrobni govor gospoda kaplana.

Okno v svet.

Žensko gibanje na Italijanskem. Do leta 1900 so se pečale italijanske katoličanke večinoma le z vzgojo mladine in pa na verskem polju. V celi Italiji je bilo le kakih šest ženskih društev v varstvo skupnih koristi članic. Sicer je že leta 1890 poizkusila grofica de Felice-Lancelotti nekoliko razširiti obzorje ženske. Podpirali so duhovito pisateljico in pesnico tudi nekateri zavedni možiki. A šele leta 1900 so na shodu italijanskih katoličank v Rimu izjavili, da je potrebno žensko gibanje. Hitro nato so nastale stanovske zveze delavk. Krščanski demokrati so osobito v Toskani in Lombardiji ustanovili več ženskih društev, ki so se večinoma izkazala. Sedanji urednik lista »Civiltà Cattolica«, jezuit Pavissik, in florentinski tvorničar Bürgisser sta posebno pridno delovala za združenje žensk v taboru krščanske italijanske demokracije. Najvažnejši središči ženskega socialnega gibanja v Italiji sta za »Demokratsko krščansko žensko zvezo« v Florenci in »Demokratska ženska zveza« v Milanu, kjer izhaja na štirinajst dni tudi »Zvezino« glasilo »Pensiero ed Azione«, katero urejuje učiteljica Adele Coari. Milanska zveza se je izjavila nedavno za politično volivno pravico ženske. Vrle socialne pisateljice so poleg omenjene žalibog že umrle grofice Felice-Lancelotti in poleg Adele Coari tudi Magdalena Albini Crosta, grofica Magdalena Cravenna-Brigola v Milanu in Ida Waldambrini v Florenci. Zastopnice ženskih zvez so se udeležile meseca novembra 1903 tudi katoliškega glavnega shoda v Bologni in govorile pri razpravah, ko se je šlo za žensko vprašanje. Seveda so se zgrajali zato nekateri starokopitni filistri, toda celo v Italiji zmaga ideje in dejstva korakajo naprej.

Hujskači pravijo onim, ki delujejo z živo besedo in s peresom, da se dvigne izobrazba in pa zavest skupnosti modernih sedanjih sužnjev delavcev. Naslov hujskač je jako po ceni. To besedo poznajo tako dobro naši fabrikanti na Slovenskem, kakor delavski oderuhi v Nemčiji. Pijavke polne delavske krvi so si pač po-

vsod enake. In delavstvu, ki se združuje, da se izobrazuje in da doseže boljše svoje gmotno stanje, očitajo, da je hujskačo politični agitatorji, naj skrbi, da zahteva nemogoče stvari in pa da vživa. Ubogi hujskači! Prav se vam godi! Zakaj pa rajši ne rešujete neumne živali oslovskega kašlja in zakaj ne skrbite zato, da ne bo poginil zajec. Čemu vas vodi razum in srce, da dražite delavstvo, češ, da so delavke in delavci ravno tako ljudje, kakor milijonarji. In zakaj jim pripovedujete, da je n. pr. na Pruskem zaslužilo leta 1892 še izmed sto delavcev približno 70 in leta 1900 približno 62 manj kakor 900 mark na leto. Vi hujskači, čemu pripovedujete delavstvu, da ne zasluži dovolj za primerno hrano, obleko in stanovanje? Pustite jih, da umirajo zaradi nezadostne hrane na počasni lakoti. Vi hujskači! Nikar ne svetujte delavstvu, da naj opisuje po časnikih svoje težnje in ne, kako ravnaajo ž njim oni, ki ga preganjajo: Delaj! Delaj! In vi lopovi brez sramu, zakaj ste tako drzni, da celo učite, tudi delavci in delavke so ljudje in ne mrtvi stroj. Zakaj hujskate, vi hujskači, in ne pustite, da bi veliki delavski prijatelji, tvorničarji in podjetniki, rezali jermena z živih delavskih teles v svojo zabavo in v korist svoje nikdar dovolj polne mošnje?

Obsodbe vredno. V Esstergonu na Ogrskem so napadli nedavno trije socialni demokrati krščansko - socialnega delavca Nikolaja Nikolaja Simona. Suroveži so ga toliko časa pretepali, da jim je umrl pod rokami!

Naš izvoz. Čim več izvažata vsaka država izdelanega blaga v druge kraje, tem boljše za delavstvo. Prav je, da vé delavstvo, kako stoji naša trgovina nasproti drugim državam. Lani smo izvozili iz naše države blaga, ki je bilo vredno 2234 milijonov kron. Polovico skoraj, za 1020 milijonov kron, so kupili v Nemčiji, Angleži so dali za naše blago 199, Italijani 161, Turki 94, Švicarji 90, Rumunci 84, Francozi 71, Rusi 65, Srbi 30, Bolgari 28 in Grki 16 milijonov kron. Nasproti so pa prodali pri nas Rusi blaga za 138 milijonov kron, Srbi pa za 68 milijonov. Nemcem smo prodali za 214, Angležem pa za 42 milijonov več blaga, kakor so ga oni prodali pri nas. Angleška Indija nam je pa prodala blaga za 125, mi smo ji pa prodali za 68 milijonov kron. Severnim Američanom smo prodali blaga za 53 milijonov kron, Američani so pa razpečali za 125 milijonov svojega blaga. Da naša trgovina v inozemstvu ne napreduje tako, kakor bi to bilo potrebno v korist prebivalstvu, je pač več razlogov. Eden glavnih, če ne edini, je pač ta, da se brigajo naši zastopniki za vse, samo ne dovolj za to, kako naj bi se razširil naš izvoz po deželah, kjer zastopajo koristi naše države in seveda tudi one naše trgovine. Mi se temu prav nič ne čudimo. Vzgoje jih pred vsem, da se znajo klanjati tujim vladarjem in ministrom. Nimajo trgovinske izobrazbe. Navadno zastopajo pri drugih vladah naše koristi visoki plemenitaši, ki pač z redkimi izjemami nimajo onega širšega obzorja, s katerega se mora delovati pred vsem za koristi prebivalstva svoje države in ne za prijazni smehljaj tujih vladarjev in državnikov.

Postavo o rešitvi spornih vprašanj imajo v Avstraliji. Kdo bi si mislil, da napreduje v tem delu sveta tako socialna postavodaja? Ni še preteklo dobrih sto let, ko nisi dobil v petem delu sveta drugega, kakor progance kaznjence in pa domačine divjake, ki se niso niti branili človeškega mesa. Danes so razmere drugačne. Avstralija, pravijo že taki pisatelji, ki opisujejo osobito delavske razmere, da je glede na socialno postavodajo vzorna država. V Avstraliji imajo postavo, ki predpisuje, kako se mora postopati ob sporih med gospodarji in delavci. Prepovedane so stavke in izključitev delavcev od dela po gospodarjih zaradi plačilnih sporov. V sporih med gospodarji in delavci posreduje in razsoja razsodišče. Postava se ozira sicer tudi na take delavce in gospodarje, ki niso združeni po svojih društvi, a pravico, da smejo tožiti in se dati zastopati pred sodiščem, imajo samo stanovska društva gospodarjev in delavcev. Dejansko mora torej pripadati svojemu stanovskemu društvu vsak delavec, vsak gospodar. Kazni so sledeče: Kdor krši postavo glede na stavke, bodisi da izključi gospodar od dela delavce, bodisi da stavkajo delavci, mora plačati kazni 24.000 kron. Ako kdo ne upošteva razsodišča, ga kaznujejo z 2400 K. Če ne pride na poziv k razsodišču, ga obsodijo na 2400 kron. Kdor noče pričati, priseči ali če neče predložiti trgovskih knjig, plača 2400 K. Za druge prestopke so določene kazni 12.000 kron ali trimesečni zapor. Avstralski delavski listi zelo hvalijo postavo. Uspeh seveda pokaže šele bodočnost.

Delavci in delavke! Ozirajte se pri nakupovanju na trdke, ki z inseriranjem podpirajo naše glasilo!

Delavci in delavke! Ozirajte se pri nakupovanju na trdke, ki podpirajo z inseriranjem naše glasilo!

Potniki v Ameriko
ki želijo dobro, poceni in zanesljivo potovati, naj se obrnejo na

Simona Kmetetza
V Ljubljani, Kolodvorske ul. 26.
Vsakovrstna pojasnila dajo se brezplačno.

Solidno delo! Nizke cene!

Josip Stariha
692 F. S. Nollí-jev naslednik 52-30
Ljubljana, Vodnikov trg

se priporoča preč. duhovščini in slavnemu občinstvu v Ljubljani in na deželi za vsa

kleparska in vodovodna

dela kakor tudi za vsa v to stroko spadajoča popravila.

Gričar & Mejač
Ljubljana, Prešernove ulice 9
priporočata

svojo največjo zalogo zgotavljenih oblek za gospode, dečke in otroke in

novosti v konfekciji za dame.

Delavci, trgovci pozor!

Slavnemu občinstvu uljudno priporočam svojo preurejeno

krojaško delavnico

v kateri izdelujem **moške obleke**, kakor tudi vsakovrstne **uniforme**, in vsa druga v to stroko spadajoča dela.

Delavcem v oddaljenih krajih drage volje postrežem z vzorci. Sprejemam tudi že kupljeno blago v delo.

Izdelujem vse po najnovejšem kroju točno in natančno po meri. Delo sprejemam v vsakem kroju in vsaki množini. Slav. konsumnim društvom in gospodom trgovcem priporočam posebni oddelek za izdelavo **konfekcij, oblek za prodajo, od najpreprostejših do najfinejših izvršitve**. Na zahtevo dam tem še bolj natančna pojasnila.

Svoji k svojim! Delavci, trgovci, podpirajte domačo trdtko.

Za obilna naročila uljudno prosi

Matija Lazar
krojaški mojster v Kropi.

Cene brez konkurence!

Domača, poštena trdtko!

Svoji k svojim!

FILIP FAJDIGA,
zaloga pohištva 962 52-25
Ljubljana,
Sv. Petra cesta 19

priporoča svojo veliko zalogo raznovrstnega

pohištva
po najnižjih cenah.

2 12-4

Pozor!

„Slovenska delavska društva!“ Kupujte svoje potrebščine pri znani priporočljivi domači manufakturni trgovini:

Češnik & Milavec
(pri Češniku)

Špitalske ulice **Ljubljana** Lingarjeve ulice

v kateri dobite vedno v veliki izbiri **najnovejše blago za ženska in moška oblačila.**

Postrežba poštena in zanesljiva. Cene najnižje.

Tovarna za stole

Franceta Švigeljna
na Bregu, p. Borovnica, Kranjsko
6 (26-7) Izdeluje 2526 26-17

vsakovrstne stole
od preprostih do najfinejših po najnižjih cenah brez konkurence.
Ilustrovan cenik pošlje se na zahtevo zaštonj in franko.

Ne prezrite!

Kdor hoče res postrežen biti z

dobrim, naravnim belim in črnim vinom,
naj se izvoli obrniti na staro znano in odlikovano trgovino z vinom

Anton Ivanov Pečenko
v Gorici.

Postrežba točna in poštena. Cene zmerne.

Ne prezrite!

8 52-12

Ivan Podlesnik ml.
Ljubljana - - - Stari trg šte. 10

Priporoča svojo trgovino s klobuki in čevlji

Velika zaloga
Solidno blago
Zmerne cene